

Студент 4 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Досліджено сутність та ознаки ефективного використання основних засобів на підприємстві, розглянуто існуючу систему показників, що його характеризують, а також визначено всі можливі резерви підвищення результативності використання основних засобів.

Аннотация. Исследованы сущность и признаки эффективного использования основных средств на предприятии, рассмотрена существующая система характеризующих его показателей, а также определены все возможные резервы повышения результативности использования основных средств.

Annotation. The paper studies the essence and signs of the effective use of the fixed assets at an enterprise, the system of indexes characteristic of it, and identifies all the reserves of increasing the effectiveness of fixed assets usage.

Ключові слова: основні засоби, ефективне використання, фондівіддача, фондоємність, знос, технічний стан, екстенсивність, інтенсивність.

В умовах трансформації, що склалась на теренах України, формування ринкових відносин базується на конкурентній боротьбі, перемога в якій залежить від того, хто зможе найефективніше використати наявні ресурси. Саме основні засоби є одним з найважливіших факторів виробництва, оскільки вони є матеріальним втіленням науково-технічного прогресу. Їх ефективне використання – одна з центральних умов успішного функціонування господарюючого суб'єкта. Проблема підвищення ефективності використання основних засобів у сучасному світі займає чільну позицію в силу того, що неефективність в їхньому використанні може призвести до скорочення обсягів виробництва та реалізації, що зменшує доходи підприємства і, як результат, відображається на прибутку.

Вивченню обліку та аналізу основних засобів підприємства, а також ефективності їх використання присвячено низку праць таких провідних вчених-економістів, як: Савицька Г. В., Шеремет А. Д., Богдановська Л. А., Русак Н. А., Сергєєв І. В., Покропивний С. Ф., Мацибора В. І., Збарський В. К., Борисенко З. Н., Вишневецький В. О., Козак В. Є., Кузьмін О. Є., Лапін Е. В. та ін.

Метою дослідження є розгляд теоретичних та практичних аспектів оцінювання ефективності використання основних засобів на підприємстві та виявлення основних напрямів його підвищення.

Завдання дослідження: дослідити сутність ефективного використання основних засобів; розглянути систему показників оцінки ефективного використання основних засобів; визначити резерви підвищення результативності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження є основні засоби підприємства.

Предмет дослідження – ефективне використання основних засобів.

Матеріальною основою будь-якого виробничого процесу виступають, насамперед, засоби праці, що характеризують технічний та економічний рівень розвитку суспільства і виступають необхідним елементом виробництва, обігу та надання послуг. На підприємствах сукупність засобів праці, що використовуються, набуває економічної форми основних виробничих засобів. Ефективне їх використання є одним з найголовніших факторів впливу на процес становлення держави, оскільки саме в цьому випадку збільшення обсягів виробництва можливе без залучення додаткових вкладень [1].

Сучасні підходи до оцінки ефективності використання основних фондів достатньо різноманітні, проте всі вони ґрунтуються переважно на типових показниках, які умовно поділяються на такі групи: 1) показники, які характеризують технічний стан основних фондів; 2) узагальнюючі показники використання основних фондів; 3) часткові показники використання основних фондів. До першої групи зараховують коефіцієнти оновлення, вибуття, зносу та придатності. Узагальнюючі показники включають у себе фондівіддачу, фондомісткість, фондоозброєність та рентабельність основних засобів. За нормальних умов на підприємстві повинні спостерігатися тенденція до збільшення фондівіддачі та зменшення показника фондомісткості. Незважаючи на те, що фондівіддача та фондоємність дають загальну оцінку використання основних засобів на підприємстві, вони не завжди можуть розкрити всі потенційні можливості поліпшення планування відтворення основних засобів та збільшення при цьому виробництва. Саме тому дуже часто при плануванні використовують систему індивідуальних показників, кожен з яких відображає окремий бік ефективності використання основних засобів [2]. До системи таких показників зараховують показники екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів, котрі, як правило, відображають внутрішньозмінні та цілодобові прості устаткування. Коефіцієнт інтенсивного завантаження устаткування визначається відношенням фактичної продуктивності устаткування, що використовується на підприємстві, до його нормативної продуктивності, тобто технічно обґрунтованої. Дуже важливим напрямом підвищення ефективності використання основних фондів є зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого обладнання, за допомогою якого вироблялась необхідна частина товарної продукції для підвищення фондівіддачі та зниження фондомісткості.

Логічним наслідком будь-якого господарського процесу є наявність невикористаних можливостей та потенційних напрямів його вдосконалення. У цілому сукупність резервів покращення використання основних фондів підприємства може бути поділена на три великі групи:

1. Технічне вдосконалення засобів праці.
2. Збільшення тривалості роботи машин та устаткування за рахунок ліквідації незадіяного обладнання.
3. Покращення організації та управління виробництвом [3].

Основними інтенсивними факторами підвищення ефективності використання основних фондів і потужностей підприємства є: вдосконалення загальної структури, особливо їх активної частини; модернізація діючого устаткування й оптимізація часу його роботи; технічне вдосконалення засобів праці; вдосконалення технології виробництва; впровадження системи наукової організації виробництва і праці; підвищення кваліфікаційного рівня робітників; зменшення строків введення в дію знову створених виробничих потужностей [4].

Отже, визначальною потребою в підвищенні ефективності використання основних засобів на підприємстві є те, що їх раціональна експлуатація є досить серйозним фактором зниження собівартості виробленої продукції, що прямо впливає на кінцевий результат діяльності підприємства у вигляді прибутку. На шляху до його досягнення будь-які заходи, пов'язані з покращенням використання потужностей виробництва та безпосередньо основних засобів, повинні бути, перш за все, комплексними і задіяними у всіх ланках управління. Забезпечення зростання обсягів виробництва продукції за сталої вартості основних засобів є основним показником ефективного використання потужностей. Пріоритетним напрямом при цьому має бути досягнення поставленої мети за першочергового використання внутрішньогосподарських резервів і підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоя, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, подальшої інтенсифікації виробничих процесів.

На сьогоднішній день спостерігається безліч проблем у розрізі використання основних засобів, саме тому підприємства на шляху підвищення ефективності використання основних засобів повинні орієнтуватися не лише на підвищення показників екстенсивних та інтенсивних, а й урахувати соціальні фактори, які в умовах трансформаційної економіки набувають дедалі більшого значення. Величезне значення в поліпшенні використання основних фондів і виробничих потужностей має матеріальне стимулювання робітників. Таким чином, для того, щоб використання основних засобів було дійсно економічно вигідним та ефективним, необхідно не лише стежити за його технічним станом, а й поглиблювати пізнання сфери маркетингу з метою вивчення ринків виробництва, підвищувати рівень спеціалізації виробництва, а також застосовувати передові технології, оскільки в сучасних умовах все актуальнішим стає тема не фізичного, а морального зносу.

Наук. керівн. Хмеленко Г. Г.

Література: 1. Годевський. А. Наукові конференції // Особливості ефективності використання основних фондів на підприємстві [Електронний ресурс] / А. Годевський. – Режим доступу : <http://conferences.neasmo.org.ua/node/240>. 2. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик грошових потоків підприємства / В. С. Андрієць // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8 (86). 3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с. 4. Білик М. Д. Фінансове планування на підприємстві в сучасних умовах / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 133–141.